

ABONEMENT:
Pour un an D. 2
Edition spécial. 500 Ptrs.

ADRESSE:
"İctihad", Constantinople

Téléph. St. 865
XXIVème ANNÉE
1 Septembre 1929

İCTİHAD

Türkçe ve Fransızca
İLMÎ, EDEBÎ, İKTİSADÎ
No. 280

ABONEMAN:
Seneliği [24 Nüsha] Türkiye
için 2 1/2, hariç için 2 D.
Alâ kağıdı 5 Liradır

IDAREHANESİ:
Cıgaloğlunda İctihad Evi

Tarihi Te'sisi:
1904 — Genève
Yirmi dördüncü sene
1 Eylül 1929

25 İnci Yıl

İktisadî Vatanperverlik

İctihad bu nushasıyla 25 yaşına giriyor. Geçen sene aynı munasebetle yazdığım baş mekalede etrafımıza bir nazar gezdirmişdim: 'Yakı'a biz şu son rubu' asırda bir hayli terekki vucude getirdik fakat etrafımızdaki milletler yerlerinde saymadılar ve biz bir adım attığımız müddet zarfında beş adım attılar; binaenaleyh hayizi fi'le çıkardığımız terekkiyat ile fazla mağrur olmamalıyız ve yapacak işlerimizin pek çok olduğunu asla hatırdan çıkarmamalıyız. Gerek Büyük Pışvamız, gerek baş vekil İsmet Paşa bunu sırası geldikçe söylemekde tereddüt etmiyorlar. Kendimizi, Alman, Fransız, İngiliz milletleri gibi medeniyetce kıdemli ve büyük milletlerle mukayese etmeyi hatıra getiremeyiz: Pek yakın komşumuz ve ırk itibariyle de kardaşımız olan Bulgaryanın köylerini nazardan geçirmemiz kifayet eder. Bulgaristanda 20 haneden eksik mëskenli herman hiç köy yoktur. Ve 20 evli olupda bir hastahanesi, bir ebesi, bir tabibi, bir eczahanesi, mektebi, elektriki, postası, telefonu v.s. sı olmayan bir köy yoktur. Köylülerinin yüzünde sıhhat ve refah nuru parlar.

Yakacık nahiye merkezi olmuş ve İstanbulun en meşhur seyfiyesidir bu satırları *Yakacık*da yazıyorum; adeta bir kasabadır burada ne bir eczahane var, ne tabib, ne ebe v.s. Yalnız Bulgar komşumuzla meşgul olmak istiyorum. Bulgaristanda siyasi vatan-

perverlikden aşağı kalmayan bir *İktisadî Vatanperverlik* vardır ve her yerden ziyadedir. Bulgarlar Bulgar şayak fabrikalarının yaptığı kumaştan başka kumaş giymiyorlar. Üç ay evel Kral, serapa Bulgar mensucat ve mamulatiyle geyinmiş olarak *Sobranıyaya* yani Bulgar Büyük Millet Meclisine geldi. Bunu gören vükelası, memurları hep yerli mal geyinmeyi kanun olarak kabul ettiler. Bizde henüz bu iktisadî vatanperverlik çok eksikdir. Fakat, hür ve müstakil yaşamağa karar veren bir millet bu fazileti de iktisap edecek dir. Bu iktisadî vatanperverliğin ne kadar yüksek bir fazilet olduğunu anlamak ve dela'il ve şevahidiyle görmek için Fransanın son baş vekillerinden *Ed. Herriot* nun' umumî harbden sonra *Gréer* adlı kitabı evliyayı umurumuz için bir mukaddes kitab olmalıdır; bu bir hazinedir. Gönül arzu eder ki bu kitap tercüme olunsun ve mümkün olduğu kadar çok okunsun. Bir İngiliz lirası on Türk lirası ettiğini görmek bana izzet şiken geliyor; bana on Türk, bir İngiliz eder diyorlar gibi kızıyorum, ve milliyetime tecavuz edilmiş gibi yüreğim kımıyor; isyan hissi duyuyorum. Her ihtiyacımızı haricden te'min ettikçe ve her satın aldığımızı Sterling ile te'diyeye mecbur oldukça bunun böyle olması zaruri olmaz mı? Herkes kanunen şapka giymeğe mecbur olduğu gibi diğer bir kanunlada herkes yerli şapka

giymeye ve bu suretle iktisadî vatanperverlik ibraz etmeye dâvet edilemez mi? Her sene şapka bedeli olarak harice giden, en asgari hisabla 20 milyon lira bu fakir memleketde kalırsa az bir hayırmı olur? «Bursa»da Hayderî denilen bir serpuş yapıldı, bu bir esastır; bunun önüne bir siper yapmak ve şeklini Avrupadan gelen şapkaların şekline koymak güc bir şey midir? Gazeteler, mecmualar hatta mektublar üzerine basılan bâzı yazılarla yerli malı kullanmak halka tavsiye olunuyor; bunun te'sirsiz kaldığına dilhun şahid olmakdayız. Herkese şapka giymek yalnız tavsiye olunsaydı ve bu tavsiye bir aşır devam etseydi, kimse bunu istemezdi, bir kanun muciz te'sirini gösterdi ve şimdi herkes fes veya şapka giymekte serbestdir denilse belki fes giyecek beş kişi bulunmaz. Yerli malı kullanmak için de böyle bir *darbe* lâzımdır bu feyaz darbeyi müceddidimizin tuvana ve mucerreb çelik eli vurabilir, bekliyoruz. Bu iktisadî vatanperverlik, ve çok büyük vatanperverlik telkini olur.

Büyük bir milletin, harbî umumide muzaffer ve harbdan pek çok mustemlike ve erazî kazanarak çıkmış olan bir milletin şehrimini bir meclisde üç sene evel şu sözleri söylemiştir:

«Harbî umumiden kimin mağlup, kimin muzaffer çıktığı on seneden evel malum olmaz. Muzaffer millet, on sene sonra harice ihtiyac arzitmeksizin kendisine lâzım olan her şeyi kendisi yapan ve istihlal eden millet olacaktır.»

Bu çelik gibi bir sözdür mâ'nası keskin ve derin gider. Biz Türkler bunun mâ'nasını anladığımızı *fi'liyat* ile göstermeye dâvetliyiz ve bu dâvete icabetetmeye hazırız.

Dr. AB. Cevdet

Avrupa dönüşü

Muhibbi vefakârımız Dr. Mazhar Osman Bey «İstanbul Seririyatı»nda bu invanla Avrupa seyahatinin intibalarını yazıyor ilk parçayı dikkatle okuduk. Aşağıdaki satırları ifraz ve nakl ediyoruz, mütevali intibalarını tâkip ve İctihad okuyucuları için en ziyade faydalı bulacağımız satırlarını da «İctihad», a alacağız.

Seyahet şüphesiz pek tatlı bir şeydir. Hele bir kerre tadını tatanlar aklına seyahat geldikçe nostalji çeken bir adam gibi gezmek için bir arzu duyar. Ömrünü bir şehrin hududu içinde geçirenler o hududdan harice çıkınca bir felakete uğrayacakmış, huzurları gayp olacakmış gibi korkanlarda vardır. Bu ruhiyette olanlar bile seyyahlara, dünyayı görenlere gipta ederler.

Seyahatın psykolojisinde güzel noktalar vardır. Yeknasak hayatın verdiği kesel ve fütur birden bire za'ül olur, nefse itimat artar. Cihan dershanesinin her köşesinden bir çok istifadeler eder, nazik olmayı başkalarına hürmet etmeği öğrenir, milliyet ve vatanperverlik hissi şuurî bir tarzda artar: her adımımda milliyetine ve memleketine faideli şeyleri seçmeğe çalışır, memleketinin her hatırası ayrı bir kıymet kazanır, hemşehrilerine infialını unudur, kusurlarını kolay kolay af eder.

— Bu sene altıncı defa olarak medenî Avrupayı görmek ve mesut hatıralarla sevgili memleketimize dönmek saadetine na'il oldum. İki aylık bir ufak gezinti yaptım. Almanyayı Fransayı tanıdım, bu defa İngiltere ile İtalyayı da gezdim. Medeniyette bütün dün dünyaya rehber olan bu dört iklimi şöyle bir kuş bakışı seyrettim. Hepsinde bir doktor gözile gördüğüm, enteressan şeyler gördüm. Şehirleri ma'mur, temiz, ve zengin, nüfusi kaplarından taşmız. Toprağının her karışı imar olunmuş, adamları çalışmakta bir birine rakip, herkes kısa ömrü hoş geçirmek için neşeli ve mesut çalışmakta. Her yer bizden kat kat bahalı, her yerde vergi-